

Sygn. akt I ACa 705/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński
Sędziowie	:	SA Beata Wojtasiak (spr.) SO del. Krzysztof Adamiak
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2018 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **w W.**

przeciwko **Z. W.**

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 31 maja 2017 r. sygn. akt I C 1563/16

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w pkt I i II – o tyle, że kwotę z pkt I podwyższa do 124.364,08 (sto dwadzieścia cztery tysiące trzysta sześćdziesiąt cztery 08/100) złotych;**

b) **w pkt III – w ten sposób, że kwotę zasądzoną od pozwanej tytułem zwrotu kosztów procesu podwyższa do 8.217 złotych;**

II. oddala apelację powoda w pozostałym zakresie;

III. oddala apelację pozwanej w całości;

IV. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.000 złotych tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej, odstępując od obciążania pozwanej kosztami w pozostałym zakresie.

(...)

UZASADNIENIE

(...) w W. wniósł o zasądzenie od Z. W. kwoty 126.148,60 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie – tytułem spłaty zadłużenia z umowy pożyczki.

Sąd Okręgowy w Warszawie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 9 maja 2016 r. uwzględnił powództwo w całości.

Z. W. w sprzeciwie od tego nakazu zapłaty domagała się oddalenia powództwa. Wskazywała, że powód nie wykazał zasadności ani wysokości dochodzonego roszczenia, a także zgłosiła zarzut przedawnienia.

Wyrokiem z dnia 31 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 84.519,56 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 4 marca 2016 r.; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.123,78 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 25 kwietnia 2009 r. Z. W. zawarła z Bankiem (...) S.A. w W. umowę pożyczki gotówkowej. Na mocy tej umowy bank udzielił pożyczki w kwocie 120.000 zł netto (135.940 zł brutto), którą powódka miała zwrócić w 84 ratach w wysokości po 3.100 zł miesięcznie każda. Termin spłaty pierwszej raty został ustalony na dzień 10 czerwca 2009 r., zaś ostatniej na dzień 10 maja 2016 r.

Wobec zaprzestania spłaty pożyczki, Bank (...) S.A. pismem z dnia 27 czerwca 2013 r. wypowiedział umowę pożyczki ze skutkiem na dzień 10 sierpnia 2013 r. oraz postawił pożyczkę w stan wymagalności.

W dniu 30 lipca 2014 r. wystawił Bankowy Tytuł Egzekucyjny, któremu postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku nadał klauzulę wykonalności (sygn. akt II Co 3389/14). Na jego podstawie toczyła się egzekucja komornicza, która ostatecznie została umorzona (Km 110447/14 i Km 110446/14).

W dniu 23 listopada 2015 r. Bank (...) S.A. w W. zawarł z (...) w W. umowę przelewu wierzytelności obejmującą również wierzytelność w stosunku do Z. W..

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo zasługuje na uwzględnienie w części.

Podał, że za umowę o kredyt konsumencki (art. 2 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim Dz.U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1081 ze zm.) uważa się w szczególności umowę pożyczki i umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego. Zauważył też, że zgodnie z art. 509 §1 k.c. wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania.

W związku z tym uznał, że skoro powód wykazał, iż nabył skutecznie dochodzona pozwem wierzytelność od Bank (...) S.A. w W., zaś pozwana nie zakwestionowała skutecznie istnienia spornego zobowiązania ani co do zasady, ani wysokości, zatem zobowiązana jest do spłaty ciężącego na niej zadłużenia.

Sąd uwzględnił jednak w części podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia. Wskazał, że skoro stroną umowy pożyczki był bank, zatem termin przedawnienia roszczenia wynosi trzy lata (art. 118 k.c.), przy czym termin ten biegnie oddzielnie dla każdej wymagalnej raty pożyczki. Zwrócił również uwagę, że złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przerywa bieg przedawnienia tylko w stosunku do banku, nie przerywa zaś wobec cesjonariusza niebędącego bankiem.

W związku z tym stwierdził, że skoro pozew został wniesiony w dniu 4 marca 2016 r., wobec tego przedawnieniu uległy wszystkie raty, które miały być płatne przed dniem 4 marca 2013 r. (45 rat), zaś nieprzedawnionych pozostało 39 rat wraz ze stosownymi odsetkami. Wobec nieprzedłożenia przez żadną ze stron dokładnych informacji, co do ilości spłaconych rat i sposobu ich zaliczenia i księgowania, Sąd dokonał samodzielnego ustalenia należnej powodowi kwoty. Uznał, że skoro na datę wypowiedzenia umowy pożyczki (26 czerwiec 2013 r.) stan zadłużenia wynosił 94.622,94 zł, czyli 69% zaciągniętej pożyczki (135.940 zł), to pozwana spłaciła 31% pożyczki, tj. 26 rat, a zatem przedawnieniu uległo 19 rat (45-26). Wobec tego ostatecznie do stosunek rat przedawnionych do wszystkich rat niespłaconych wynosił również około 33% (19/58). Dlatego też za wymagalne i nieprzedawnione potraktował 67% dochodzonego roszczenia, tj. kwotę 84.519,56 zł (126.148,60 zł x 67%). O odsetkach od zasądzonej kwoty orzekł w myśl art. 481 § 1 i 2 k.c.

O kosztach procesu postanowił zgodnie z art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Wyrok ten zaskarżył powód, w części oddalającej powództwo, zarzucając Sądowi I instancji naruszenie:

- art. 120 k.c. przez jego zastosowanie, pomimo że ma przepis ten ma zastosowanie jedynie do zobowiązań terminowych;

- art. 233 k.p.c. przez dokonanie błędnych ustaleń faktycznych i pominięcie zapisów umowy pożyczki określających okres na jaki kredyt został udzielony i związanej z nim wymagalność roszczenia.

Wnosił o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Z kolei pozwana wniosła apelację zaskarżając wyrok w części uwzględniającej żądanie pozwu, podnosząc zarzuty naruszenia:

- art. 233 §1 k.p.c. przez poczynienie błędnych ustaleń faktycznych i uznanie za wiarygodne nieudokumentowanych twierdzeń i żądań powoda;

- art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie tego, że powód nie przytoczył okoliczności uzasadniających żądanie pozwu i jego wysokości;

- art. 6 k.c. przez przerzucenie na nią ciężaru dowodu, pomimo że to obowiązkiem powoda było wykazanie zasadności dochodzonego roszczenia.

Wnosiła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości.

SĄD APELACYJNY USTALIŁ I ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja strony powodowej zasługiwała na uwzględnienie niemal w całości, natomiast apelacja pozwanej była całkowicie niezasadna.

Przystępując do oceny zarzutów podniesionych w apelacjach, w pierwszej kolejności zaznaczyć należy, że w postępowaniu cywilnym zadaniem sądu jest zbadanie, czy w ramach prawa materialnego, stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia o żądaniach pozwu, strony udowodniły fakty, z których każda z nich wywodzi skutki prawne dla niej korzystne. Wymaga to przedstawienia przez każdą ze stron twierdzeń, co do istnienia bądź nieistnienia określonych faktów oraz udowodnienia tych twierdzeń. Wyrażenie wątpliwości do prawdziwości twierdzeń strony przeciwnej, względnie, co do prawdopodobieństwa zaistnienia innych jeszcze okoliczności faktycznych niż wskazane przez stronę przeciwną, bez jednoczesnego ich wykazania przy pomocy powołanych przez siebie dowodów lub udowodnienia braku wiarygodności dowodów przeprowadzonych przez drugą stronę (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), nie spełnia wymogu

udowodnienia własnych twierdzeń. Nieudowodnienie tych twierdzeń powoduje, że sąd władny jest przyjąć, iż fakty wskazywane przez stronę jako prawdopodobne w okolicznościach konkretnej sprawy nie miały miejsca.

Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na obu stronach procesu (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.), spoczywa na tej stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Stąd wniosek, iż powód musi udowodnić fakty tworzące jego prawo, a strona pozwana fakty, które przeszkodziły powstaniu prawa lub je zniweczyły.

W związku z tym trzeba przypomnieć, że w niniejszej sprawie powód (...) w W. domagał się zapłaty kwoty 126.148,60 zł, na którą składały się: 87.312,68 zł tytułem spłaty należności głównej z umowy pożyczki zaciągniętej przez powódkę; 35.934,46 zł tytułem odsetek naliczonych zgodnie z warunkami umowy od dnia 29 kwietnia 2009 r. do dnia 23 listopada 2015 r.; 1.784,52 zł tytułem odsetek ustawowych naliczonych za okres od 24 listopada 2015 r. oraz 1.116,94 zł tytułem kosztów sądowych i egzekucyjnych. Prawidłowo ustalił Sąd pierwszej instancji, że na podstawie umowy cesji z dnia 23 listopada 2015 r. powód nabył tę wierzytelność z tytułu pożyczki od Bank (...) S.A. i że obejmowała ona należność główną, odsetki, opłaty i koszty (art. 509 § 2 k.c.), co wynikało wyraźnie z treści § 1 ust. 1 umowy przelewu wierzytelności.

W niniejszej sprawie skuteczność tej umowy nie była kwestionowana, podobnie jak wiarygodność przedstawionych przez powoda dowodów, wskazujących na wysokość zobowiązań pozwanej. Dodatkowo wskazać należy, że celem udowodnienia należnego roszczenia(...) przedłożył dokument w postaci umowy z dnia 28 kwietnia 2009 r., z której wynikało, że Bank (...) S.A. udzielił Z. W. pożyczki w kwocie 120.000 zł netto (135.940 zł brutto), którą pożyczkobiorca miała zwrócić w 84 ratach w wysokości po 3.100 zł miesięcznie każda - w terminie do 10 maja 2016 r. Na dowód istnienia wierzytelności powód dołączył również oświadczenie banku z dnia 27 czerwca 2013 r. o wypowiedzeniu tej umowy, z którego wynikało, iż zobowiązanie pożyczkobiorcy na datę wypowiedzenia wynosiło 94.622,94 zł. Przedłożył również Bankowy Tytuł Egzekucyjny nr (...) wskazujący, że na scedowaną wierzytelność składały się niespłaconą kwota kapitału pożyczki (87.312,68 zł) i wysokość odsetek z umownych za faktyczne opóźnienie w spłacie rat pożyczki (7.310,26 zł) oraz postanowienie Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 22 sierpnia 2014 r. w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności w/w bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Skoro zaś Sąd nadał klauzulę wykonalności, to oznacza, że dokument ten spełniał wszystkie wymogi do uznania go za tytuł egzekucyjny. Jeżeli pozwana chciałaby zakwestionować te okoliczności, to - zgodnie z treścią art. 252 k.p.c. - na niej spoczywał ciężar obalenia domniemań wynikających z tego dokumentu. Skoro zaś pozwana nie podjęła jakiegokolwiek inicjatywy w tym kierunku, wobec tego uznać należało, że zaoferowane przez stronę powodową dowody były wystarczające do wykazania istnienia dochodzonej pozewem wierzytelności z tytułu niespłaconej przez nią pożyczki. Jednoznacznie bowiem wskazywały zarówno na istnienie zobowiązania, jak i jego wysokość.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie było również podstaw do zakwestionowania faktu, że w skład nabytej przez powoda wierzytelności wchodziły wszystkie związane z nią prawa, a w szczególności roszczenie o zapłatę zaległych odsetek umownych z tytułu opóźnienia w spłacie rat pożyczki w wysokości 35.934,46 zł (wyliczonych zgodnie z Regulaminem dla (...), którego kopia również została dołączona do akt sprawy) oraz o poniesione przez bank koszty sądowe i egzekucyjne w kwocie 1.116,94 zł. Przelew wierzytelności spowodował bowiem jedynie zmianę podmiotu, któremu dłużnik powinien spełnić świadczenie. Z chwilą dokonania cesji nabywca wierzytelności (powód) uzyskał status wierzyciela, przy czym nabył on tylko tyle praw, ile przysługiwało jego poprzednikowi prawnemu - cedentowi (Bank (...) S.A.).

W piśmiennictwie utrwalony jest pogląd, że w następstwie przelewu nie może zmienić się zakres obowiązków obciążających dłużnika (*nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet*), ani nie mogą powiększyć się uprawnienia cesjonariusza ponad uprawnienia cedenta. Z powyższego wynika więc, że powód, jak cesjonariusz nie mógł żądać od pozwanej świadczenia w większym rozmiarze aniżeli mógł to uczynić cedent. Dlatego też do wierzytelności nabytych w ramach cesji nie sposób było zaliczyć kwoty 1.784,52 zł tytułem odsetek ustawowych naliczonych za okres od 24 listopada 2015 r. (daty cesji) do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu. Oczywiście odsetki te należałyby się powodowi gdyby wykazał, iż pozwana otrzymała powiadomienie o nabyciu przez powoda wierzytelności wraz z wezwaniem do jej zapłaty. Faktowi temu pozwana zaś stanowczo zaprzeczyła, zaś sam powód

poza przedłożeniem kopii takiego pisma, nie zaoferował żadnego dowodu, z którego wynikało, iż zostało ono doręczone pozwanej. W związku z tym nie sposób było uznać, że pozwana od dnia 24 listopada 2015 r. pozostawała w zwłoce ze spełnieniem świadczenia wobec powoda, w związku z czym nie było również podstaw do żądania przez niego odsetek ustawowych za opóźnienie w kwocie 1.784,52 zł.

Sytuacja prawna dłużnika (pозwanej) nie mogła bowiem ulec na skutek przelewu pogorszeniu w porównaniu z tą, jaka istniała przed przelewem. Konsekwencją tego było również i to, że nawet po przelewie wierzytelności, pozwanej przysługiwały wszystkie zarzuty, które mogłaby podnieść wobec poprzedniego wierzyciela (art. 513 k.c.). Z. W. mogła więc bronić się zarzutami przeciwko cesjonariuszowi kwestionującymi istnienie, skuteczność lub zakres nabytej przez cesjonariusza wierzytelności. Mogła zatem podnieść zarzut, że cedowana wierzytelność nie istnieje w całości lub w części wskutek spełnienia świadczenia cedentowi. Ciężar wykazania tej okoliczności zgodnie z ogólnymi regułami rozkładu ciężaru dowodzenia spoczywał jednak na pozwanej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że to ona z tych faktów starała się wyprowadzić skutki dla siebie korzystne (art. 6 k.c.). Tymczasem pozwana, poza stwierdzeniem, że kwestionuje wysokość dochodzonych roszczeń, nie przedstawiła w zasadzie żadnych dowodów pozwalających na przyjęcie, że ciężące na niej zobowiązania z tytułu zaciągniętej pożyczki są niższe niż wynika to z dokumentacji bankowej.

W związku z tym rozważenia wymagał w zasadzie jedynie podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia.

Tytułem wstępu zaznaczyć jedynie należy, że termin przedawnienia roszczeń banku wynikających z kredytu bankowego cechuje dość krótki 3-letni termin przedawnienia. Termin ten wynika z faktu, że roszczenie banku dotyczące zwrotu kredytu bankowego wynika z prowadzonej przez bank działalności gospodarczej (art. 118 k.c.). Powyższy 3-letni termin przedawnienia znajduje również zastosowanie w sytuacji gdy kredytobiorcą był konsument, ze względu na fakt, iż w przypadku kredytu udzielanego przez bank, mamy do czynienia z roszczeniem związanym z prowadzoną działalnością gospodarczą.

W tym miejscu zaznaczyć trzeba, że Sąd Apelacyjny podziela pogląd, zgodnie z którym pożyczka nie jest świadczeniem okresowym, gdyż ze swej natury stanowi świadczenie jednorazowe jedynie podzielone na mniejsze kwoty spłacane co miesiąc i składające się na jedną większą całość. W odróżnieniu od świadczeń okresowych, z których każde jest samodzielne, świadczenia ratalne nie mają charakteru samoistnego, są zawsze ułamkiem istniejącej początkowo kwoty rozłożonej na części. Przez samo więc rozłożenie spłaty na raty, świadczenie takie nie staje się świadczeniem okresowym. Tym niemniej jego rozłożenie na raty ma ten skutek, że wierzyciel może domagać się zapłaty poszczególnych rat z chwilą nadejścia, czy po nadejściu terminu ich płatności.

Wracając do terminu, od którego zaczyna biec przedawnienie, należy odwołać się do treści art. 120 § 1 k.c., w myśl którego bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, a więc od dnia, w którym minął termin jego płatności. Zatem poszczególne raty kredytu przedawniają się po upływie trzech lat licząc od dnia, w którym rata powinna zostać spłacona zgodnie z zawartą umową kredytową, w związku z czym okres przedawnienia biegnie tu oddzielnie w stosunku do każdej z rat. Niemniej w sytuacji niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo gdy kredyt nie jest spłacany, bank może wypowiedzieć zawartą umowę kredytową. W takim przypadku całość niespłaconego kredytu staje się wymagalna, a pozostałe do spłaty raty, stają się natychmiast wymagalne.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy przypomnieć należy, że świadczenia pozwanej z tytułu spłaty rat pożyczki miały termin wymagalności wynikający z harmonogramu (płatne w kwocie 3.100 zł do 10-ego dnia każdego miesiąca), przy czym w odniesieniu do rat niewymagalnych, ich wymagalność wynikała z wypowiedzenia kredytu i postawienia w stan wymagalności całej należności, co przewidywały zapisy pkt. 20 i 21 umowy. Z okoliczności sprawy wynika, że do chwili wypowiedzenia umowy pożyczki termin płatności ziścił się w stosunku do części rat. Wypowiedzenie z dnia 27 czerwca 2013 r. nie mogło więc odnosić się do rat już wcześniej wymagalnych i tu Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska strony powodowej, że termin wymagalności należy wiązać z datą ostatecznej spłaty

kredytu. Termin spełnienia świadczenia z tytułu poszczególnych rat nie był uzależniony od wypowiedzenia wierzyciela i wynikał z umowy. Wypowiedzenie natomiast zmieniało termin wymagalności rat przyszłych (10 sierpnia 2013 r.).

Jeżeliby więc wypowiedzeniem objęte zostały również raty przedawnione, to mogło to się stać przedmiotem obrony strony pozwanej. Niemniej jednak zgodnie z omówionymi już wyżej zasadami rozkładu ciężaru dowodu, to strona pozwana powinna była tą okoliczność wykazywać. Tymczasem pozwana, poza postawieniem zarzutu nie była w stanie w żaden sposób wskazać, iż jakiegokolwiek raty, które wchodziły w skład dochodzonego przez powoda roszczenia, stały się wymagalne przed upływem 3 lat od daty wniesienia pozwu.

Niezależnie od powyższego, zaznaczyć również trzeba, że na etapie postępowania apelacyjnego, strona powodowa przedłożyła „Szczegółowe rozliczenie płatności otrzymanych na rachunek (...) nr (...)”, z którego wynikało, że ostatnie świadczenie pozwanej (pożyczkobiorcy) miało miejsce w dniu 20 maja 2013 r. (k. 197). Tymczasem pozew został wniesiony do Sądu w marcu 2016 r., wobec czego nie sposób uznać, że w stan wymagalności postawiono jakiegokolwiek raty przedawnione, tj. wymagalne przed dniem 10 marca 2013 r. Jeśli jednak strona pozwana uważała inaczej, to mogła tej okoliczności dowodzić, czego jednak nie uczyniła. Samo zaś przedstawienie zarzutów i wyrażenie wątpliwości co do zasadności dochodzonych roszczeń, nie spełnia wymogu udowodnienia własnych twierdzeń.

Skoro więc istotą umowy pożyczki jest obowiązek zwrotu jej przedmiotu, czyli zwrot określonej co do wielkości ilości pieniędzy, a w sprawie nie zostało wykazane, że jakakolwiek część dochodzonych roszczeń uległa przedawnieniu, w związku z tym Sąd Apelacyjny uznał, że zachodziły okoliczności uzasadniające uwzględnienie roszczeń pozwu, za wyjątkiem kwoty 1.784,52 zł. W efekcie na mocy art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok i zasądzić od pozwanej na rzecz powoda kwotę 124.364,08 zł (126.148,60 zł - 1.784,52 zł). W związku z tym korekty wymagało również rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem Okręgowym. Ostatecznie bowiem powództwo zostało uwzględnione niemal w 99%, co zgodnie z art. 100 k.p.c. uzasadniało obciążenie pozwanej obowiązkiem zwrotu wszystkich kosztów, na które składały się: opłata od pozwu – 1.000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego – 7.217 zł.

Sąd Apelacyjny uwzględnił natomiast wniosek strony pozwanej, aby nie obciążać jej w całości kosztami postępowania odwoławczego. Uznał, że za odstępieniem od generalnej zasady odpowiedzialności za wynik procesu przemawiają względy słuszności (art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), motywowane bardzo złą sytuacją finansową pozwanej, a także jej subiektywną oceną odnośnie przedawnienia roszczenia, wspartą stanowiskiem Sądu I instancji. Z tych zasądzone od pozwanej na rzecz powoda jedynie kwotę 1.000 zł. tytułem zwrotu części kosztów instancji odwoławczej.

Mając powyższe na uwadze orzeczono, jak w sentencji.

(...)